

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی

عنوان:

بررسی میزان و عوامل رفتارگریز از مدرسه در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان

بوکان در سال تحصیلی ۹۰-۱۹

استاد راهنما:

دکتر اسماعیل سعدی پور

استاد مشاور:

دکتر حسن اسدزاده

استاد داور:

دکتر علی دلاور

پژوهشگر:

حاتم افتخاریان

پاییز ۹۰

تشکر و قدردانی

خدایا تو را سپاسگزارم که مرا جاودانه کرده ای تا بتوانم ریل دیگری از ریل های دانش را سپری کنم. امید است این گامی باشد برای تجلیل از تو و معالی ساختن زندگی خود و دیگران.

بر خود لازم می دانم که از اساتید ارجمندم جناب آقای دکتر اسماعیل سعدی پور (استاد راهنما) و جناب آقای دکتر حسن اسدزاده (استاد شاور) و جناب دکتر علی دلاور (استاد داور)، که بارها بهمانی ها و نظرات اندیشمندانه، موجبات حسن انجام این پژوهش را فراهم کردند، خالصانه تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین از دوستان عزیزم جناب آقای آراز یوسفی، ریواس سهرابی، رزگار محمدی، کمال حمد مرادی، یوسف کریمی و کاوه چراغی که در انجام این تحقیق مریاری نمودند، سپاسگزارم.

و در نهایت از جناب فرزند زندگی و آزاد هستی و موسی بندک (دانشجویان دکتری روانشناسی) که در ویراستاری این پایان نامه مرا کمک کردند و نجات لازم را یاد آور شدند صمیمانه تشکر می کنم.

تقدیم

این پیامنامه را با تمام احترام و افتخار به نامزد عزیزم خانم اسرین محمدزاد که وجودش سراسر برایم عشق بوده و هست و نیز
آنان که فروغ نگاهشان و گرمی کلامشان و روشنی روشنیشان، سرمایه‌ی جاودانه زندگی‌ام بوده است، تقدیم می‌کنم. در برابر
وجود کرامت‌ان زانوی ادب بر زمین می‌نهم و بادی مالالال از عشق و محبت بردستانان بوسه محبت می‌زنم.

فهرست مطالب

خ	چکیده
۱	فصل اول: کلیات
۲	مقدمه
۵	بیان مسأله
۷	اهداف تحقیق
۸	اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۱	سوالات تحقیق
۱۱	تعریف مفاهیم و واژگان اختصاصی طرح
۱۵	فصل دوم: ادبیات پژوهش
۱۶	تعریف فرار از مدرسه
۱۹	تشخیص افتراقی فرار از مدرسه
۲۲	عوامل مؤثر بر فرار از مدرسه
۲۳	۱) عوامل درون مدرسه ای
۲۵	۲) عوامل بیرون از مدرسه
۳۱	وضعیت اقتصادی خانواده
۳۵	وضعیت اقتصادی خانواده و آموزش و پرورش
۳۴	سواد چیست؟
۳۴	باسواد کیست؟
۳۵	هدفهای تربیتی کودکان گروه سنی ۶ تا ۱۲ ساله (دوره ابتدایی)

۳۶.....	هدفهای مخصوص دوره ابتدایی
۳۹.....	ویژگیهای کودکان گروه سنی ۶ تا ۱۲ ساله (دوره ابتدایی)
۳۸.....	آموزش و پرورش کودکان گروه سنی ۶ تا ۱۲ ساله (دوره ابتدایی)
۳۹.....	ماهیت اضطراب
۳۹.....	تعریف اضطراب
۴۵.....	تعریف سازگاری مدرسه
۴۷.....	انواع و دسته های مدرسه گریزی
۵۱.....	دیدگاه زیست شناختی
۵۲.....	دیدگاه روان پویایی
۵۳.....	دیدگاه شناختی
۵۳.....	دیدگاه رفتاری
۵۸.....	دیدگاه اجتماعی
۵۴.....	درمان مشکل فرار از مدرسه
۵۶.....	پیشینه ی پژوهش
۵۶.....	الف) پژوهش های داخل کشور
۵۹.....	ب) پژوهش های خارج از کشور
۶۴.....	فصل سوم: روش تحقیق
۶۵.....	روش شناسی
۶۵.....	روش گردآوری اطلاعات و داده:
۶۵.....	ابزار گرد آوری اطلاعات

۶۶.....	اعتبار و پایایی.....
۶۶.....	روش نمره گذاری.....
۶۶.....	جامعه آماری، روش نمونه گیری، حجم نمونه.....
۶۷.....	روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۶۸.....	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها .....
۶۹.....	بخش توصیفی.....
۷۴.....	بخش استنباطی.....
۸۳.....	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری .....
۹۳.....	پیشنهادهایی برای نهادهای آموزش و پرورش و خانواده.....
۹۳.....	پیشنهادهای پژوهشی.....
۹۳.....	محدودیت های پژوهش.....
۹۵.....	منابع و مأخذ.....

فهرست جداول

- جدول ۴-۱: فراوانی، فراوانی تراکمی و تراکمی درصدی جنسیت ۶۹
- جدول ۴-۲: فراوانی، فراوانی تراکمی و تراکمی درصدی درآمد والدین ۷۰
- جدول ۴-۳: فراوانی، فراوانی تراکمی و تراکمی درصدی تحصیلات والدین ۷۱
- جدول ۴-۴: شاخص های توصیفی متغیرهای فرار از مدرسه ۷۲
- جدول ۴-۵: ماتریس همبستگی دو متغیر تفریحات خارج از مدرسه با فرار ۷۳
- جدول ۴-۶: ماتریس همبستگی دو متغیر موقعیت های آزاردهنده اجتماعی مدرسه با فرار ۷۴
- جدول ۴-۷: ماتریس همبستگی دو متغیر محرک برانگیزاننده عواطف منفی مدرسه با فرار ۷۵
- جدول ۴-۸: ماتریس همبستگی دو متغیر اضطراب جدایی از والدین با فرار ۷۶
- جدول ۴-۹: آنالیز واریانس تحصیلات والدین ۷۷
- جدول ۴-۱۰: آزمون توکی برای مقایسه سطوح تحصیلی والدین ۷۸
- جدول ۴-۱۱: آنالیز واریانس درآمد والدین ۷۹
- جدول ۴-۱۲: مقایسه رفتار گریز از مدرسه در گروه دختران و پسران ۸۰

فهرست نمودارها

نمودار ۴-۱: فراوانی تفکیک جنسیت ۶۹

نمودار ۴-۲: فراوانی سطوح درآمد والدین ۷۰

نمودار ۴-۳: فراوانی سطح مقاطع تحصیلی والدین ۷۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی میزان و عوامل رفتار گریز از مدرسه در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان بوکان که در سال ۹۰-۸۹ مشغول به تحصیل هستند، می باشد. تلاش صورت گرفته در این پژوهش، در جهت پاسخ دادن به هفت سوال می باشد. انتخاب نمونه به روش نمونه گیری خوشه ای انجام شده است. در هر مدرسه افرادی را که مسئولان مدرسه آنها را دانش آموز مدرسه گریز معرفی می کردند مانند غیبت های مکرر از مدرسه، دیر آمدن بر سر کلاس، زود خارج شدن از کلاس و مدرسه و غیره، را به تعداد ۳۵۶ نفر که ۱۹۴ نفر آنان پسر و ۱۶۲ نفر دیگر دختر می باشند، انتخاب کرده سپس پرسشنامه ی ۲۶ سوالی کرنی را که ۱۳ سوال مربوط به مدرسه را به معلمان و ۱۳ سوال دیگر را که به محیط خارج از مدرسه مربوط می شد، به خانواده دانش آموز داده تا پاسخ دهند. پس از جمع آوری پرسش نامه ها آنها را مورد تجزیه و تحلیل آماری توصیفی و استنباطی قرار دادیم. نتایج نشان دادند که سوال اول، یعنی جاذبه ها یا تفریحات خارج از مدرسه با گریز از مدرسه رابطه ی نزدیکی دارد. و سوال دوم، یعنی موقعیت های آزار دهنده اجتماعی نیز با گریز از مدرسه رابطه ی معنا داری دارد. و سوال سوم، یعنی محرک های بر انگیزاننده عواطف منفی با مدرسه گریزی دانش آموزان معنا دار می باشد. و سوال چهارم، یعنی اضطراب جدایی کودک از خانواده نیز ارتباطی معنا دار با مدرسه گریزی دارد. و سوال پنجم، یعنی سطح تحصیلی والدین نیز ارتباط معنا داری با مدرسه گریزی در دانش آموزان مقطع ابتدایی دارد. اما در سوال ششم، یعنی سطح درآمد والدین با مدرسه گریزی رابطه ی معنا داری به دست نیامد. در سوال هفتم، یعنی که آیا بین دختر و پسر در میزان گریز از مدرسه ارتباط وجود دارد؟ نیز مورد تأیید قرار نگرفت. یعنی تفاوت معنا داری در میزان گریز از مدرسه در بین دانش آموزان دختر و پسر یافت نشد.

کلید واژه ها: مدرسه گریزی، دانش آموزان

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

یکی از مهمترین و اولین مشکلات در مدارس، فرار دانش آموزان در مدرسه است. مدرسه گریزی مقدمه ای برای ورود دانش آموزان به رفتارهای خطرناک و ترک تحصیل است. مرکز تحقیقات و مطالعات در بویس (۲۰۰۶)، اعلام کرده که در یک سال تحصیلی بالغ بر ۱۵۷۲۱۷۹ کودک در ایالات متحده در مدارس ناپدید می شوند این عدد دلالت بر گروه قابل ملاحظه ای از دانش آموزان دارد که به قوانین پایبند نیستند و مرتکب جرم و جنایت می شوند و اعتقاد به مدرسه و اهمیت آن را ندارند همچنین دلالت بر تعداد دانش آموزانی دارد که فرصت های یادگیری را از دست می دهند و دلایل گوناگونی را برای این کار خود مطرح می کنند، دلایلی که اکثر اوقات تحت الشعاع عوامل نامطلوب و شرایط نامساعد محیط خانه و مدرسه و همچنین محیط زندگی فرد و تاثیر همسالان دارد (همان منبع). در این زمینه یکی از عوامل موثر در رفتار فرد محیط خانه و خانواده می باشد که کودک در آن زندگی می کند، خانواده اولین و بادوام ترین عواملی است که در رشد شخصیت هر فرد تأثیر می گذارد.

در محیط مدرسه نیز باید به وضعیت روانی و اجتماعی دانش آموزان رسیدگی کاملی از جانب مشاوران، معلمان مسئولان مدرسه صورت بگیرد تا باعث رویگردانی از علم و گریزان شدن دانش آموزان از مدرسه نشوند. گاه محیط نامطلوب مدرسه مانند سختگیری معلمان و مسئولین و یا سهل انگاری آنان نسبت به قوانین و اصول و صدها دلیل دیگر باعث گریز دانش آموزان از مدارس می شوند.

امالی^۱ و جانستون^۲ (۱۹۹۹) (به نقل از هیلبران ۲۰۰۷)، در مطالعاتشان نشان دادند که مدرسه گریزی با مشروب خواری، رانندگی بعد از مشروب خواری و سوار شدن در ماشین کسی که مشروب خواری کرده است

۱-Amali

۲- Johnston

همراه می باشد در تمامی مقاطع تحصیلی، تقریباً ۵ تا ۱۵ درصد کودکان دچار مشکلات امتناع از مدرسه رفتن می شوند این میزان بین دختران و پسران یکسان است گرچه این مشکل در همه ی سنین دیده می شوند ولی در آغاز ورود به مدرسه و در زمانی که مقطع تحصیلی تغییر می کند شایع است (فریمونت^۱، ۲۰۰۳).

اگر بررسی را با دانش آموزی آغاز کنیم که شدیداً مدرسه گریز است، می توان ملاحظه کرد که هنگامی که والدین از مدرسه گریزی فرد اطلاعی ندارند، معمولاً چنین پیش می آمد که کودک به همان مدتی که در خانه نبوده در مدرسه هم غیبت داشته است، تصور والدین از اینکه کودک هر روز بعد از ظهر، در موقع مناسب، به خانه باز می گردد این است که او در مدرسه بوده است این نوع مدرسه گریزی غالباً یک واکنش نسبتاً طبیعی به محیط هایی است که از نظر عاطفی خنثی و فاقد محرک های لازم است.

گرچه مدرسه گریزها بیشتر کودکان کودن هستند، ولی آنها معمولاً تنومند و ماجراجو، به نظر می رسند و خواهان تغییر مداوم هستند آنها فاقد علایق استوارند و از خردسالی و از روابط گرم و صمیمی بی بهره بوده اند، خانواده آنها اغلب از هم پاشیده است معمولاً برای والدین نیرویی باقی نمی ماند که علاقه ای به رفاه کودک نشان دهند و قدرت آن را ندارند که انضباط کاملی برقرار کنند، کودکان غالباً دستخوش فقر مادی - عاطفی هستند امکان دارد نشانه ای در نظر اول روان نژادانه به نظر برسد، ولی غالباً آشکار می شود که ناشی از فقدان تربیت اولیه و عدم توفیق در ایجاد عادت صحیح بوده است.

خطرهایی که در این نوع مدرسه گریزی وجود دارند همان اشکال مختلف رفتار ضد اجتماعی هستند که این رفتارها تقریباً به طور اجتناب ناپذیری در زندگی روزمره کودک منعکس می شود. اصطلاح (گریز از مدرسه)^۲ پس از اجباری شدن آموزش و پرورش در اواخر قرن نوزدهم متداول شد. در آن هنگام اصطلاح

۱-Fremont

۲-escape from school

مذکور احتمالاً تمام اشکال غیبت بدون اجازه از مدرسه را شامل می‌شود و تنها در این اواخر بود که کار بررسی غیبت در اشکال گوناگون و محتمل آن به تدریج آغاز شد. این امر بدان علت است که غیبت از مدرسه نشانه‌ای از یک اختلال است که نمی‌توان آن را از دید عموم مخفی کرد فرار از مدرسه عکس العمل‌های متفاوتی از سوی اولیاء و مربیان برانگیخته است که اهمیت مطالعه گسترده این موضوع را دو چندان می‌کند، نگرانی‌هایی را که این مشکل را به وجود می‌آورد پرسش‌های را در ذهن اولیاء و مربیان به وجود می‌آورد، مانند سرنوشت او چه می‌شود؟ آیا یک زندگی را در آینده راه خواهد برد؟ آیا در بزرگسالی به مشکلی بر نمی‌خورد؟ با این توصیف سوالی را مطرح می‌کنیم که آیا فرار از مدرسه یک فاجعه است؟ در بهترین شرایط مدرسه‌گریزی می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری را به دنبال داشته باشد، به طوری که برخی از روان‌شناسان، مدرسه‌گریزی را با خودکشی فردی مقایسه کرده‌اند به عبارت دیگر همانطور، که بیمار در معرض خطر خودکشی را باید بستری کرد، یک کودک مدرسه‌گریز را نیز باید به یک مدرسه شبانه روزی یا بازپروری نوجوانان منتقل کرد.

با ورود کودک به محیط مدرسه، دوگانگی و کشمکش بین محیط خانوادگی و محیط جدید ایجاد می‌شود، اما این تعارض از کجا سرچشمه می‌گیرد؟

مدرسه برای آموختن مهارت‌های تفکر جدید مثل نوشتن، خواندن و حساب و... روی شناخت بنیادی کودک از دنیای اطرافش تاثیر می‌گذارد، در این حال دامنه این تاثیر تا رشد جسمانی وی هم کشیده می‌شود. اثر روی رشد جسمانی با آموزش‌های حرکتی، زنگ‌های ورزش و رسیدگی به مسائل بهداشتی خودش را نشان می‌دهد. کودک در محیط آموزش خود را بین هم سن و سالانش می‌بیند و برای نخستین بار دست به ترسیم تصویری از خود براساس نگرش‌های گروه همسالان می‌زند. این تصویر جدید، از

زاویه دید محیطی در تعارض با تصویر قبلی محیط خانوادگی قبلی قرار می گیرد. وقتی مدرسه تکالیفی را بالاتر از توان دانش آموز از وی می خواهد نطفه ی مدرسه گریزی می شود. کودک مدرسه گریز را کودکی تعریف می کنند که دارای هوش پایین تری است، هوش وی برای درخواست های محیط آموزشی کافی نیست، در کوتاهترین تعریف، هوش توانایی سازگاری با محیط است. در نتیجه باید فضای مدرسه لذت بخش باشد و البته لذت بخش بودن به معنای کنار گذاشتن قوانین نیست، بلکه بدین معناست که کودک در کارهای مدرسه مشارکت داشته باشد. اگر مدرسه محیطی باشد که فقط کودک در آنجا حضور فیزیکی داشته باشد و به حرف بقیه گوش بدهد، طبیعتاً تلاش و تمایلی برای رفتن به مدرسه نخواهد داشت اما اگر نقش موثری در محیط مدرسه پیدا کند و حرف او در آن محیط شنیده شود و یا در کارهای هنری، دکوراسیون مدرسه و دیگر برنامه ریزی ها شرکت داده شود، این مسئله باعث می شود کودک به فضای مدرسه علاقمند گردد و به راحتی وقت خود را در آن محیط بگذراند. آموزش مهارت های زندگی که جایش در مدرسه خالی است نیز باید در نظر گرفته شود. بهتر است به جای تاکید بر آموزش های کلاسیک، به پرورش کودکان در این محیط ها پردازیم. با توجه به این مسائل است می توان به اهمیت و نقش عمده ای را که نظام های خانواده و مدرسه و در سطح وسیع تر جامعه در راستای جذب یا دفع دانش آموزان از مدرسه، ایفا می نمایند، پی برد. به همین سبب با انجام این پژوهش سعی شده است که به بررسی عوامل مؤثر در ایجاد رفتار گریز از مدرسه در دانش آموزان مقطع ابتدایی مورد توجه قرار گرفته و نیز برای دانستن اینکه چرا دانش آموزان بعضی اوقات سر کلاس درس در حیات مدرسه به بازی مشغول می شوند و در کلاس حاضر نمی شوند و لازم است بدانیم که وظیفه ما در این مورد چیست؟ با توجه به آسیب های

فردی و اجتماعی ناشی از رفتار گریز از مدرسه، درمی یابیم که آگاهی یافتن از بررسی و پیشگیری و درمان آن تا چه حد می تواند حائز اهمیت باشد.

بیان مسأله

مدرسه گریز کودکی است که بدون اجازه والدینش یا اولیای مدرسه از مدرسه خارج می شود. گرچه نوع دیگری مدرسه گریز وجود دارد و آن کودکی است که والدینش او را در خانه نگه می دارند زیرا حضور او در خانه می تواند منشاء کمک به والدینش باشد بنابراین کودک یا خانواده می توانند عامل غیبت از مدرسه باشند اگر کودک بدون اطلاع پدر و مادر از مدرسه غیبت کند، این را می توان مدرسه گریزی نامید و اگر این پدر یا مادر است که که آشکارا کودک را ترغیب می کنند که به مدرسه نروند، می توان آن را کناره گیری از مدرسه نامید. هر دو شکل قضیه در شمار مسائل اجتماعی محسوب می شوند.

در مقام مقایسه کودکی که از مدرسه می هراسد ممکن است بخواهد به مدرسه برود ولی در می یابد که نمی تواند، او از یک مساله عاطفی رنج می برد که اضطراب شدید ناشی از ترک خانه ریشه می گیرد. او بدین علت نمی تواند به مدرسه برود که می ترسد خانه را پشت سر بگذارد، در واقع، اصطلاح هراس از مدرسه، از آنجا که خود ناشی از مساله دیگری است که منشاء آن وابستگی میان یکی از والدین و کودک و کشمکش های ناشی از آن است، اصطلاح گمراه کننده ای است .

این تعاریف نشان می دهد که مساله اجتماعی مدرسه گریزی و مساله عاطفی و آسیب شناختی هراس از مدرسه خیلی با یکدیگر متفاوتند . غیبت از مدرسه عامل مشترک بین آنهاست، ولی آنها عیناً درجات مختلف یک مشکل نیستند، بلکه علل متفاوتی دارند و همانند نشانگان^۱ دو بیماری با یکدیگر تفاوت دارند.

۱- Syndrome

یک نویسنده و محقق معروف به نام تایرمن^۱ (۱۹۷۲)، در زمینه مدرسه گریزی چنین استدلال کرده است که تمایز قایل شدن میان مدرسه گریزی و هراس از مدرسه در بیشتر موارد کار درستی نیست.

اما کارهای هرساو^۲ (۱۹۶۰)، ظاهراً نشان می دهد که موقعیتهای وجود دارند که در آنها این نوع تمایز دارای معنی است. او با مقایسه سوابق بیمارستانی مدرسه گریزها و رو گردانان از مدرسه (هراس از مدرسه) توانست این را نشان بدهد که دو گروه مورد نظر دارای شماری از روش های اساسی با یکدیگر متفاوتند و اختلاف کلی آنها در این است که مسئله مدرسه گریزها به صورت اختلال در رفتار درآمده است.

و حال آنکه مساله روی گردانان از مدرسه یک پسیکو نوروز بنیادی را نشان می دهد. با صرفه نظر کردن از هرگونه دعوی نسبت به استدلالی که رفتار دانش آموزان مدرسه گریز را در کادرتشخیص (اختلال رفتار) قرار می دهند باید توجه داشت که مسائل این کودکان باید کاملاً جدی باشد. در این صورت، تفاوت قایل شدن میان موارد افراطی مدرسه گریزی و هراس از مدرسه بی معنی نیست. کوپر^۳، در یک مطالعه تطبیقی درباره دانش آموزان مدرسه هراس و مدرسه گریز دریافت که این دو گروه محجوب و گوشه گیرند، با معلم و سایر دانش آموزان کمتر تماس می گیرند. و از بودن در مدرسه کمتر احساس شادی می کنند. فرار از مدرسه نتیجه ی پیچیده ای از ترکیب مشکلات با محیط مدرسه و مسایل تهدیدکننده در اجتماع و مشکلات خانوادگی است. این رفتار حالتی است که کودک سالم بدون عذر موجه از حضور در مدرسه خوداری کند و غیبت او غیرقانونی یا غیرموجه شناخته می شود. صاحب نظران این عمل را غفلت درانجام وظیفه و یک رفتار ضد اجتماعی تلقی می کنند. با توجه به اینکه رفتار گریز از مدرسه سبب از بین رفتن سازگاری و بهداشت روانی و افت تحصیلی می گردد و این تحقیق کاوشی در شناسایی عوامل رفتار گریز

۱- Tyerman

۲- Hersov

۳- Coper

از مدرسه می باشد که این مشکل برای مدرسه یک مورد تربیتی و برای جامعه موردی اجتماعی محسوب می شود. گریز از مدرسه مورد توجه جامعه است و بدین دلیل نیاز داریم که بدانیم چرا خارج شدن از خانه برای برخی از کودکان مقطع ابتدایی مشکل است و چرا در راه مدرسه نق می زنند و لازم است بدانیم وظیفه ما در این زمینه چیست؟

اهداف تحقیق

هدف کلی

بررسی میزان و عوامل رفتار گریز از مدرسه در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان بوکان که در سال ۸۹-۹۰ مشغول به تحصیل می باشند.

اهداف تخصصی

۱- با توجه به اینکه رفتار گریز از مدرسه موجب از بین رفتن سازگاری و بهداشت روانی و حتی افت تحصیلی می گردد، این پژوهش کاوشی در بررسی عوامل هایی را که در ایجاد رفتار گریز از مدرسه مؤثر هستند، می باشد.

۲- ارائه راه حل های موثر و کاربردی برای اجتناب از فرار دانش آموزان از مدرسه

۳- توجه کردن اولیای دانش آموزان به عوامل موثر بر رفتار مدرسه گریزی

۴- آشنایی مریبان و مسئولان آموزش و پرورش به کاربرد یافته های پژوهش

اهمیت و ضرورت تحقیق

اگر چه گریز از مدرسه اغلب برخاسته از مشکلات عمیق در زندگی دانش آموزان است. اما خود آن ، مشکلات بیشتری را برای آنها به وجود می آورد. مدرسه گریزها اغلب مستعد رفتار کردن به طرز بدی در

مدرسه هستند و آنها برای به دست آوردن مقبولیت و پیشرفت تحصیلی اغلب با شکست مواجه می شوند. عدم موفقیت در کسب تحصیلات برای هر فردی ویرانگر است اما تاثیرات منفی تحصیلات ناکافی همچنان در سراسر جامعه وجود دارد (هیلبران ۲۰۰۷).

چنانچه ریچارد^۱ و همکاران ۲۰۰۶ (به نقل از جنیتی ۲۰۰۸)، در بیان اهمیت بررسی مدرسه گریزها مدعی شدند که فراتر از اهمیت مشکلات تحصیلی، مدرسه گریزی خطی مستقیم به سوی اسارت و زندان است. این خط مستقیم با توجه به جایگزین شدن معیارهای نامتعارف جرم و بز هکاری به جای ارزش ها و معیارهای مدرسه به وجود می آید. در یک مطالعه گمنام که بر روی ۲۵ دانش آموز از اهالی کلرادو انجام شد، ۱۲ نفر از افراد مدرسه گریز اظهار کرده اند که همواره با خود هفت تیر یا سلاح دیگری حمل می کنند، حتی اگر این سلاح ها تنها با هدف دفاع از خود گرفته شوند، این حرکت نشان دهنده خشونت بسیار بالای بالقوه در زندگی این افراد است .

واگنر^۲ و همکاران نیز شش دلیل عمده برای بررسی فرار از مدرسه با جزئیات بیشتر بیان می کنند، سه دلیل اول به پیامدهای فرار از مدرسه برای دانش آموزان اشاره می کند و سه دلیل بعدی مداخله ی روش های موجود در ارتباط با مشکل فرار از مدرسه را نشان می دهد:

۱- کودکانی که به طور دائم رفتار مدرسه گریزی را نشان می دهند، احتمال بیشتری وجود دارد که ترک تحصیل کنند بنابراین آنها از نظر اجتماعی و اقتصادی در زندگی آسیب پذیرترند.

۲- فرار از مدرسه یک عامل خطرزا برای بز هکاری می باشد.

---

۱ - Richart

۲- Vagner

۳- سرو کله زدن با دانش آموزان مدرسه گریز، زمان زیادی از معلمان می گیرد، مدرسه گریزان ممکن است جو و محیط درون کلاس را همانند جو درون مدرسه به اغتشاش بکشانند.

۴- فشارروانی یا بیماری های روانی از قبیل هراس از مدرسه یا اضطراب جدایی، علت های احتمالی مدرسه گریزی است که نیازمند درمان بالینی می باشد.

۵- مدرسه گریزی مداوم، به مشکلات ساختاری مدرسه اشاره دارد.

۶- علاوه بر این، گریز از مدرسه می تواند به دلیل وجود مشکلات در خانواده باشد (مروتی، ۱۳۸۵).

بنابراین به دلیل اهمیت پدیده فرار از مدرسه، اصلاح آن قبل از اینکه به مشکل جدی تبدیل شود از اهمیت فراوانی برخوردار است. هماهنگی و ارتباط بین حوزه های مختلف مدارس، محاکم قضایی و به طور کلی جامعه می تواند برنامه های گسترده و گوناگونی را جهت گسترش توجه و تلاش دانش آموزان به وجود آورد.

مدرسه گریزی قابل اصلاح کردن است به خصوص در مورد کودکانی که تازه پا به مدرسه می گذارند. مجازات به تنهایی برای برگرداندن دانش آموزان به مدرسه کافی نیست زیرا آن نمی تواند به درستی علت مشکل را مشخص کند. بلکه ترکیب مجموعه ای از حمایت ها، پاداش ها و تنبیه ها می تواند مدرسه گریزی را کاهش دهد و برای فرد فرد دانش آموزان و کل جامعه مفید باشد (هیلبران ۲۰۰۷).

نبودن روابط مطلوب و همبستگی های خانوادگی، اثرات مخربی در کودک برجای می گذارد و می تواند باعث ایجاد جریان های نامتعادل در وی بگردد و زمینه های اضطراب را نیز پدید آورد. همچنین تنبیه شدید اعمال و محدودیت ها، فشار والدین به طفل، میل به رفتارهای متناسب و مطابق میل آن ها، انتقاد و ارزشیابی منفی از رفتار و کوشش های کودک و موارد مشابه، عوامل ایجاد کننده اضطراب در کودکان می